

สรุปการสัมมนา

เรื่อง “สถานการณ์ผู้หนีภัยชาวพม่าในประเทศไทย: ปัญหาและทางออก”

ในวันพฤหัสบดีที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๒

ณ ห้องบงกชรัตน์ เอ ชั้น ๒ โรงแรมรอยัลริเวอร์ ถนนจรัญสนิทวงศ์ กรุงเทพฯ

จัดโดย คณะกรรมการการต่างประเทศ ร่วมกับ

คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย วุฒิสภา

ปาฐกถา นำ เรื่อง “สถานการณ์ผู้หนีภัยชาวพม่าในประเทศไทย” โดย นายพิเชต สุนทรพิพิธ
คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย
ในคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

เป็นการนำเสนอข้อมูลการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่พักพิงชั่วคราวของผู้หนีภัย
การสู้รบชาวพม่าของคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์
ในประเทศไทย วุฒิสภา ในคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ในพื้นที่ต่างๆ ได้แก่ พื้นที่พักพิง
ชั่วคราวบ้านใหม่ในสอย อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พื้นที่พักพิงชั่วคราวบ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง
จังหวัดตาก พื้นที่พักพิงชั่วคราวถ้ำหิน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สาเหตุที่คณะอนุกรรมการ
ได้พิจารณาในเรื่องนี้เนื่องจากพื้นที่พักพิงชั่วคราวต่างๆ ได้มีการตั้งมานานโดยในระยะแรกเพื่อรอการ
ส่งกลับภูมิลำเนาเดิมหรือส่งไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สาม แต่จากข้อเท็จจริงและข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับ
จากการเดินทางไปศึกษาดูงานในพื้นที่พักพิงชั่วคราว และจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงได้มี
ความเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ความเห็นของคณะอนุกรรมการ

๑.๑ รัฐบาลไทยได้ยึดเป็นนโยบายมาโดยตลอดว่าผู้อพยพชาวพม่าที่เข้ามาอยู่ใน
พื้นที่พักพิงชั่วคราวต่างๆ นั้นเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ ซึ่งโดยหลักการจะมีระยะเวลาพักพิงอยู่ในประเทศไทย
เป็นการชั่วคราว เพื่อรอการส่งกลับภูมิลำเนาเดิมหรือส่งไปตั้งถิ่นฐานใหม่ยังประเทศที่สาม อย่างไรก็ตาม
จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏทำให้ทราบว่าผู้อพยพเหล่านี้ได้อยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวต่อเนื่องกันมาเป็นเวลา
ประมาณกว่า ๒๐ ปี แล้ว โดยรัฐบาลยังไม่สามารถดำเนินการใดๆ ให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าวได้

๑.๒ ในระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าจะได้มีการจัดส่งผู้หนีภัยการสู้รบไปตั้งถิ่นฐาน
ใหม่ยังประเทศที่สามแล้วหลายครั้ง แต่จำนวนผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงต่างๆ ในภาพรวมก็มีได้ลด
น้อยลงแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุหลัก ๒ ประการคือ

๑) มีผู้อพยพกลุ่มใหม่ได้ทยอยเข้ามาอยู่ในพื้นที่พักพิงเป็นระยะๆ ซึ่งผู้อพยพ
เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้อพยพซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจ หรือเป็นผู้หลบหนีข้ามแดนมาโดยผิด
กฎหมาย(แรงงานผิดกฎหมาย) ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถสกัดได้

๒) มีอัตราการเกิดของเด็กในแต่ละพื้นที่นั้นมีสูงมาก หลายพื้นที่มีจำนวนเด็กเกิดใหม่
ถึงเดือนละ ๖๐ - ๗๐ คน แม้ว่าจะได้มีความพยายามให้ความรู้ทางด้านการวางแผนครอบครัวแล้วก็ตาม

๑.๓ ผู้อพยพในค่ายต่างๆ ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วก็มีเป็นจำนวนถึงกว่า ๑ แสนคนนั้น
ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ สภาสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของประเทศไทยตลอดรวมถึงการมีผลกระทบต่อชุมชนคนไทยบริเวณรอบ ๆ พื้นที่ที่พิกังด้วย เป็นต้น

๑.๔ การคัดเลือกผู้หนีภัยการสู้รบเพื่อไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามนั้น เท่าที่ผ่านมาเป็นการกระทำโดยองค์การระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่ของประเทศที่สามเอง อีกทั้งกระบวนการในการคัดเลือกนั้นต้องถือว่าเป็นการกระทำในรูปแบบของการเลือกปฏิบัติ กล่าวคือ องค์การระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่ของประเทศที่สามจะคัดเลือกเฉพาะคนหนุ่มสาว ที่มีการศึกษา และผ่านการฝึกอบรมมาแล้วเป็นอย่างดีเกือบทั้งสิ้น

๑.๕ ด้วยสภาพเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่องบประมาณการสนับสนุนที่องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องได้จัดสรรให้แก่การดำเนินงานของพื้นที่พิกังต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศเหล่านั้นได้เริ่มมีแนวคิดที่จะผลกระทบที่มาจากผู้หนีภัยการสู้รบเหล่านั้นให้แก่รัฐบาลไทยมากขึ้น อาทิ การเสนอให้รัฐบาลไทยอนุญาตให้ผู้อพยพเหล่านี้สามารถออกมาทำงานนอกค่ายเพื่อหารายได้ได้โดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทย

๑.๖ ข้อเสนอในด้านต่าง ๆ ขององค์การระหว่างประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ แต่มิได้มีความพยายามที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาคาใจที่ต้นเหตุอย่างเพียงพอ ทั้ง ๆ ที่องค์การเหล่านี้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและทราบถึงต้นเหตุของปัญหาอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัย

๒. ข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการ

๒.๑ รัฐบาลจะต้องมีนโยบายเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม และต้องถือว่าผู้หนีภัยการสู้รบเหล่านี้เป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับยังภูมิลำเนาเดิมหรือส่งไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม อีกทั้งจะต้องกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบให้ชัดเจนไว้ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยปฏิบัติงานต่าง ๆ ใช้เป็นกรอบระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และควรมีนโยบายที่จะไม่เปิดพื้นที่พิกังชั่วคราวเพิ่มเติมอีกในอนาคต

ในกรณีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลผู้หนีภัยการสู้รบเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงการต่างประเทศจะต้องเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากจะมีประเด็นเกี่ยวกับองค์การระหว่างประเทศหลายองค์การที่เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบ

๒.๒ รัฐบาลต้องมีมาตรการสกัดกั้นในเชิงสร้างสรรค์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติงานในพื้นที่พิกังจะต้องเข้มงวดในการสกัดกั้นการเข้ามาของผู้อพยพรายใหม่โดยไม่ถูกต้อง เนื่องจากตามข้อเท็จจริงปรากฏว่าได้มีผู้ลักลอบเข้าไปอยู่ในพื้นที่พิกังอยู่เป็นระยะ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการข้ามเข้ามาตามแนวชายแดนหรือที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยเอง ทั้ง ๆ ที่ในปัจจุบันไม่ได้มีการสู้รบในระดับเดียวกับสมัยก่อน

๒.๓ กรณีอัตราการเกิดของเด็กในแต่ละค่ายซึ่งมีสถิติที่สูงนั้น รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเน้นงานการวางแผนครอบครัวในแต่ละค่ายโดยสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีความชำนาญเฉพาะทางเป็นผู้เข้าไปดำเนินงาน ดังเช่น พื้นที่พิกังชั่วคราวบ้านแม่หละ จังหวัดตาก ซึ่งได้สนับสนุน

ให้สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เข้าไปดำเนินงานและมีผลปรากฏว่าสามารถลดอัตราการเกิดของผู้พวยพในค่ายได้อย่างน่าพอใจ ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการลดปัญหาในด้านสุขภาพอนามัยของผู้พวยพโดยส่วนรวมแล้วยังเป็นการลดผลกระทบทางสังคมที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวด้วย

๒.๔ การเจรจาหรือกับรัฐบาลพม่า เพื่อแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจังเป็นระยะ ๆ ทั้งจากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและจากประเทศไทยเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้เกิดการส่งกลับภูมิลำเนาเดิมขึ้นโดยถูกต้องตามขั้นตอนสากลและมีหลักประกันในด้านความปลอดภัยเพราะจากการสำรวจพบว่ามีผู้พวยพในค่ายไม่น้อยกว่า ๓๐% ที่ไม่ประสงค์จะเดินทางไปยังประเทศที่สามแต่ประสงค์จะเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิม

รัฐบาลได้เคยนำคณะทูตต่างประเทศเข้าเยี่ยมชมค่ายผู้พวยพ เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ และการให้การดูแลเป็นอย่างดีของรัฐบาลไทย จึงเห็นว่ารัฐบาลโดยกระทรวงการต่างประเทศน่าจะได้เจรจาหรือนำคณะทูตหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากประเทศพม่า เข้าไปรับทราบสภาพข้อเท็จจริงในพื้นที่พักพิงชั่วคราว เพื่อเป็นการนำทางไปสู่การเจรจากับรัฐบาลพม่าเพื่อหาข้อยุติปัญหาที่ต้นเหตุต่อไป

๒.๕ โดยที่ผู้พวยพเกือบทั้งหมดจะเป็นชนกลุ่มน้อยจากกลุ่มต่าง ๆ ดังนั้น จึงน่าจะมีแนวทางเพื่อนำสู่การเจรจาหรือกับผู้นำของชนกลุ่มน้อยจากกลุ่มต่าง ๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านั้นรับผู้พวยพกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม

๒.๖ ในส่วนของการคัดเลือกผู้พวยพ เพื่อเดินทางไปยังประเทศที่สามนั้น รัฐบาลน่าจะต้องเข้าไปมีบทบาทร่วมด้วย โดยไม่ควรปล่อยให้องค์การระหว่างประเทศและผู้แทนของประเทศที่สามดำเนินการกันไปโดยลำพัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะได้มีการกดดันให้การคัดเลือกเน้นที่ผู้พวยพเป็นค่าย ๆ ไป เพื่อให้สามารถเริ่มทยอยปิดค่ายผู้พวยพได้เป็นระยะ ๆ ตามกรอบเวลาในมาตรการระดับชาติที่ได้กำหนดเอาไว้

๒.๗ รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเจรจากับรัฐบาลพม่าเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือระหว่างรัฐในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองตามแนวชายแดนระหว่างไทย-พม่า และส่งเสริมให้ใช้ความสัมพันธ์ในทุกกระดับโดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดน โดยเฉพาะปัญหาผู้พวยพ

๒.๘ กรณีการส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพแก่ผู้หนีภัยการสู้รบนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมเฉพาะอาชีพที่ผู้หนีภัยการสู้รบสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงเมื่อกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมหรือเมื่อไปตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม อาทิ ด้านอาหาร การนวดแผนไทย สปาและการบริการ ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยด้วย

สำหรับการส่งเสริมให้ผู้หนีภัยการสู้รบมีงานทำนั้น รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการทำงานในพื้นที่พักพิงชั่วคราว โดยสนับสนุนส่งเสริมให้สามารถส่งผลิตผลที่ได้ออกไปจำหน่ายภายนอกพื้นที่พักพิงได้ ส่วนกรณีที่มีองค์กรเอกชนหรือองค์การระหว่างประเทศได้เสนอให้ผู้หนีภัยการสู้รบสามารถออกไปทำงานนอกพื้นที่พักพิงได้นั้น ในประเด็นนี้รัฐบาลควรศึกษาถึงผลดี-ผลเสียต่อสังคมไทยก่อน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนกำหนดเป็นนโยบายต่อไป

๒.๙ รัฐบาลควรเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ของกรมการปกครองที่รับผิดชอบในพื้นที่พักพิงให้เหมาะสมกับจำนวนผู้อพยพ และจัดระบบการศึกษา รวมทั้งการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของรัฐในพื้นที่พักพิง

๒.๑๐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดทำระบบทะเบียนผู้หนีภัยให้เป็นรูปธรรมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและนำข้อมูลเหล่านี้เชื่อมต่อกับระบบฐานข้อมูลของกรมการปกครอง เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบจำนวน สถานที่อยู่ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้หนีภัยการสู้รบ โดยเฉพาะกรณีเด็กที่เกิดใหม่ในพื้นที่พักพิง

๒.๑๑ รัฐบาลควรเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชน(NGOs) และองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่ประสงค์จะเข้ามาช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบในพื้นที่พักพิงชั่วคราวได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในพื้นที่พักพิงชั่วคราวมากขึ้นโดยให้อยู่ในกรอบและแนวทางที่รัฐบาลได้กำหนด เพื่อเป็นหนทางหนึ่งในการแบ่งเบาภาระของประเทศไทยเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบ

ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นการนำเสนอเพื่อนำไปสู่การระดมความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

การอภิปรายในหัวข้อ “สถานการณ์ผู้หนีภัยชาวพม่าในประเทศไทย : ปัญหาและทางออก” โดย

๑. นายถวิล เปลี่ยนศรี รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
๒. นายอภิรัฐ สมะแอ ผู้อำนวยการส่วนประสานราชการ
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
๓. นายสุรพงษ์ กองจันทึก รองประธานอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน ด้านชนชาติ
ผู้ไร้สัญชาติ แรงงานข้ามชาติและผู้พลัดถิ่น สภานายความ
๔. พันเอก จุลภพ ศรีวัลย์ นายทหารแผนและโครงการ ฝ่ายยุทธการ
ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก

ดำเนินรายการโดย ว่าที่ร้อยตรี วสุ แสงสิงแก้ว อนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ในคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

สรุปได้ดังนี้

ผู้หนีภัยการสู้รบเป็นปัญหาหนึ่งของปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่ควรได้รับการแก้ไขเป็นการด่วน

ในปัจจุบันมีผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายประมาณ ๒-๓ ล้านคน โดยเป็นผู้หนีภัยการสู้รบ ประมาณ ๑.๔ แสนคน

ผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายมีอยู่หลายกลุ่มด้วยกันได้แก่

๑. กลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายให้อาศัยอยู่อย่างถาวร เช่น อดีต ทจช. และเงินฮ้ออพยพพลเรือนเวียดนามอพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า เป็นต้น

๒. กลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายให้อาศัยอยู่ชั่วคราว เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมืองจากพม่าชาวเขาหรือบุคคลบนพื้นที่สูงเข้ามาหลัง ๓ ตุลาคม ๒๕๒๔ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย เข้ามาหลัง ๙ มีนาคม ๒๕๑๙ เป็นต้น

๓. กลุ่มที่รัฐบาลมีนโยบายเป็นการเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ เช่น แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ผู้หนีภัยการสู้รบ (ผกร.) ชาวม้งลาวอพยพ ที่ จ.เพชรบูรณ์ ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวเกาหลีเหนือ เป็นต้น

๔. กลุ่มที่ไม่มีนโยบายใด ๆ เช่น คนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั่ว ๆ ไป คนต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกกฎหมายแต่ไม่กลับ คนต่างด้าวที่มีการปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น

โดยกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ แรงงานผิดกฎหมาย

ปัญหาที่มาพร้อมกับคนเหล่านี้มีมากมาย มาว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพเสพติด ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

การแก้ปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบนั้นมีความยากลำบาก เนื่องจากมีความสลับซับซ้อนของปัญหา

ปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบเริ่มขึ้นในปี ๒๕๒๗ โดยในระยะแรกนั้นจะมีกองกำลังทหารเข้าไปดูแล มีการจัดพื้นที่ให้อยู่เป็นการชั่วคราว ให้ความช่วยเหลือตามสมควร และในระยะเวลาต่อมาได้มอบให้กระทรวงมหาดไทยเข้าไปดูแลต่อจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันมีพื้นที่พักพิงชั่วคราว จำนวน ๙ แห่งใน ๔ จังหวัด

นโยบายที่ดำเนินการต่อผู้หนีภัยการสู้รบ คือ

๑. การควบคุมในพื้นที่พักพิงเพื่อรอการส่งกลับภูมิลำเนาเดิม

๒. การจัดทำมาตรการสกัดกั้นผู้หนีภัยการสู้รบ

๓. การควบคุมไม่ให้เกิดปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย-พม่า ในระหว่างการรอการส่งกลับ

๔. การดูแลผู้หนีภัยการสู้รบนั้นต้องให้สวัสดิการตามหลักสิทธิมนุษยชน

๕. การดำเนินการตามนโยบายนั้นต้องก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความมั่นคงของประเทศกับหลักมนุษยธรรม

การนำนโยบายมาสู่แนวทางการปฏิบัติของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องคือ

๑. การควบคุมในพื้นที่พักพิงชั่วคราวโดยมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแล

๒. การจัดทำทะเบียนโดยกระทรวงมหาดไทยร่วมกับ UNHCR

๓. การป้องกันการเข้า-ออก นอกพื้นที่

๔. การเตรียมความพร้อมโดยมีการฝึกอาชีพให้ก่อนการส่งกลับ

๕. การร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือผู้หนีภัยการสู้รบ

๖. การหามาตรการแก้ไขปัญหาที่ต้นทาง โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ความเกี่ยวข้องของกองทัพเกี่ยวกับผู้หนีภัยการสู้รบคือ การป้องกัน และสกัดกั้นการอพยพเข้ามาตามแนวชายแดน การรुक้าอธิปไตย แต่เมื่อมีการอพยพเข้ามาแล้วก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป และการเข้ามาในปัจจุบันมีปัจจัยอื่น ๆ ด้วยซึ่งมีความแตกต่างจากในอดีต

กรณีในประเทศไทยเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ผู้หนีภัยการสู้รบ” โดยหลีกเลี่ยงการเรียกคนกลุ่มนี้ว่า “ผู้ลี้ภัย” เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ แต่จากการปฏิบัติของรัฐบาลไทยต่อผู้หนีภัยการสู้รบในปัจจุบันนั้น พบว่ารัฐบาลไทยได้ปฏิบัติตามแนวทางของอนุสัญญาดังกล่าวอยู่แล้ว จึงเห็นควรให้มีการศึกษาและทบทวนนโยบายในเรื่องนี้ต่อไป

ในการสัมมนาในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมในการสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย อาทิ

๑. งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการเกี่ยวกับคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศหรือองค์กรเอกชน ในภาวะของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบันอาจส่งผลกระทบต่องบประมาณในการดำเนินการก็ได้ รัฐบาลไทยจะมีมาตรการใดบ้างเพื่อออกมารองรับในเรื่องนี้ ประการหนึ่งที่มีการเสนอคือการอนุญาตให้คนกลุ่มนี้สามารถประกอบอาชีพเป็นแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายได้
๒. การบริหารจัดการคนกลุ่มนี้ควรมีการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจน มีความเคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมาย ไม่ควรใช้แต่นโยบายเพียงอย่างเดียว
๓. ประเทศไทยควรมีการจัดประเภทของผู้หลบหนีเข้าเมืองให้มีความชัดเจนว่าเป็นผู้หนีภัยจากการสู้รบ หรือเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย
๔. นโยบายที่จะส่งกลับผู้หนีภัยจากการสู้รบนั้น เห็นว่าเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากมากในทางปฏิบัติ รัฐบาลไทยควรมีแนวทางที่ชัดเจนในการแก้ไขในอนาคตต่อคนกลุ่มนี้

สรุปและปิดการสัมมนา โดย นายพิเชต สุนทรพิพิธ ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ในคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา สรุปได้ดังนี้

กรณีปัญหาผู้หนีภัยการสู้รบนี้คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษาปัญหาชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ในคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา เห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็นการด่วน เนื่องจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อประเทศในหลายด้าน เช่น ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือภาพพจน์ด้านมนุษยธรรมของประเทศไทย เป็นต้น

จากการพิจารณาศึกษาของคณะอนุกรรมการพบว่าแม้ประเทศจะมีกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ มากมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ แต่รัฐบาลไทยก็ได้ใช้นโยบายผ่อนผันความเคร่งครัดในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายเพื่อผดุงไว้ซึ่งมนุษยธรรม จนมีข้อเสนอจากหลายฝ่ายให้รัฐบาลใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมต่อไป

คณะอนุกรรมการร่วมกับคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา ได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้พบว่าประเทศไทยได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ดีในระดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสถานะที่ประเทศไทยต้องรับภาระอยู่ในขณะนี้

จากข้อสรุปที่ได้จากการสัมมนาในครั้งนี้ คณะอนุกรรมการจะได้นำเสนอวุฒิสภาผ่านไปยังรัฐบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต่อไป
